

УДК 327.56:[502.171:502.51](477)
DOI: 10.31673/2786-7412.2026.025406

Ірина КОГУТ

кандидат педагогічних наук, проєктний менеджер
Фундація Технологічного центру біорізноманіття, екології, екологічних та харчових технологій – Університет Вік – Центральний університет Каталонії» (Фундація BETA), Іспанія
ORCID ID: 0000-0002-0856-7074
e-mail: iryna.kohut@uvic.cat

Ірина КОГУТ

Phd in Education, Project manager
Fundació Centre Tecnològic en Biodiversitat, Ecologia, Tecnologia Ambiental i Alimentària – UVic-UCC» (Fundació BETA), Spain
ORCID ID 0000-0002-0856-7074
e-mail: iryna.kohut@uvic.cat

Галина РЯБУХА

кандидат екологічних наук, проєктний менеджер
Фундація Технологічного центру біорізноманіття, екології, екологічних та харчових технологій – Університет Вік – Центральний університет Каталонії» (Фундація BETA), Іспанія
ORCID ID 0000-0003-2146-7489
e-mail: galyna.ryabukha@uvic.cat

Galyna RYABUKHA

PhD in Economy, Project manager
Fundació Centre Tecnològic en Biodiversitat, Ecologia, Tecnologia Ambiental i Alimentària – UVic-UCC» (Fundació BETA), Spain
ORCID ID 0000-0003-2146-7489,
e-mail: galyna.ryabukha@uvic.cat

**ВОДНА БЕЗПЕКА ТА ДИПЛОМАТИЧНІ МЕХАНІЗМИ
ВРЕГУЛЮВАННЯ РЕСУРСНИХ КОНФЛІКТІВ**

**WATER SECURITY AND DIPLOMATIC MECHANISMS FOR
RESOLVING RESOURCE CONFLICTS**

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз водної безпеки та визначено роль дипломатичних механізмів у врегулюванні ресурсних конфліктів у сучасних умовах. Актуальність дослідження зумовлена зростанням значення водних ресурсів як стратегічного чинника соціально-економічного розвитку, екологічної стабільності та національної безпеки держав. У роботі обґрунтовано, що водна безпека посідає важливе місце у структурі національної безпеки України, оскільки стан водних ресурсів безпосередньо впливає на функціонування економіки, стан довкілля та якість життя населення. Значну увагу приділено аналізу

стратегічних засад державної політики у сфері водокористування, визначених у Водній стратегії України на період до 2050 року, що спрямована на раціональне використання, охорону та відновлення водних ресурсів на основі принципів сталого та інтегрованого управління. Доведено, що ефективність реалізації державної політики у сфері водної безпеки значною мірою залежить від поєднання внутрішніх механізмів управління з міжнародними інструментами співробітництва. У цьому контексті водна дипломатія розглядається як важливий інструмент запобігання ресурсним конфліктам і формування стабільних моделей взаємодії між державами у сфері використання транскордонних водних ресурсів. Проаналізовано природно-географічні особливості водного забезпечення України, зокрема залежність значної частини водних ресурсів від транскордонного притоку та нерівномірність їх просторового розподілу. Наголошено, що зазначені чинники, а також вплив кліматичних змін і зростання антропогенного навантаження на водні системи посилюють ризики виникнення ресурсних суперечностей. Окрему увагу приділено сучасним викликам водної безпеки України, пов'язаним із воєнними діями, які спричиняють руйнування водогосподарської інфраструктури, забруднення водних ресурсів і порушення систем водопостачання. У роботі проаналізовано міжнародно-правові та інституційні механізми врегулювання водних конфліктів, зокрема положення міжнародних конвенцій, діяльність міжнародних організацій та реалізацію регіональних ініціатив співробітництва. Розглянуто приклади успішного функціонування дипломатичних механізмів у сфері транскордонного водокористування, що демонструють можливість трансформації конфліктного потенціалу водних ресурсів у платформу для розвитку міжнародної співпраці. У результаті дослідження встановлено, що ефективне забезпечення водної безпеки потребує інтеграції екологічних, економічних і політико-правових інструментів управління. Водночас розвиток дипломатичних механізмів сприяє формуванню інституційних умов для узгодження інтересів держав, запобігання конфліктам та забезпечення стабільного управління транскордонними водними ресурсами у регіональному й глобальному вимірах.

Ключові слова: водна безпека, водні ресурси, водна дипломатія, водні басейни, ресурсні конфлікти, міжнародне співробітництво, сталий розвиток.

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of water security and defines the role of diplomatic mechanisms in addressing resource conflicts under contemporary conditions. The relevance of the study is driven by the growing importance of water resources as a strategic factor of socio-economic development, environmental stability, and national security of states. It is substantiated that water security occupies a significant place within the structure of Ukraine's national security, as the condition of water resources directly affects economic performance, environmental quality, and the well-being of the population.

Particular attention is paid to the analysis of the strategic foundations of state policy in the field of water use, as outlined in the Water Strategy of Ukraine up to 2050, which is aimed at the rational use, protection, and restoration of water resources based on the principles of sustainable and integrated management. It is demonstrated that the effectiveness of public policy implementation in the field of water security largely depends on the combination of domestic governance mechanisms with international instruments of cooperation. In this context, water diplomacy is considered an important tool for

preventing resource conflicts and for shaping stable models of interaction among states in the use of transboundary water resources.

The natural and geographical features of water supply in Ukraine are analyzed, in particular the dependence of a significant share of water resources on transboundary inflows and their uneven spatial distribution. It is emphasized that these factors, along with the impacts of climate change and increasing anthropogenic pressure on water systems, intensify the risks of resource-related disputes. Special attention is given to the current challenges to Ukraine's water security caused by military actions, which result in the destruction of water management infrastructure, pollution of water resources, and disruptions in water supply systems.

The study examines international legal and institutional mechanisms for resolving water conflicts, including the provisions of international conventions, the activities of international organizations, and the implementation of regional cooperation initiatives. Examples of the successful functioning of diplomatic mechanisms in the field of transboundary water use are considered, demonstrating the potential to transform the conflict potential of water resources into a platform for international cooperation.

The findings indicate that effective water security requires the integration of environmental, economic, and political-legal governance instruments. At the same time, the development of diplomatic mechanisms contributes to the formation of institutional conditions for aligning the interests of states, preventing conflicts, and ensuring sustainable management of transboundary water resources at both regional and global levels.

Keywords: *water security, water resources, water diplomacy, river basins, resource conflicts, international cooperation, sustainable development.*

Постановка проблеми. Зростаючий дефіцит водних ресурсів у багатьох регіонах світу підкреслює критичну важливість ефективних дипломатичних механізмів їхнього управління. Передусім неведене зумовлено поєднанням природних і соціально-економічних чинників, що впливають на доступність води. Зокрема мається на увазі зміна кліматичних умов, зростання чисельності населення та інтенсифікація господарської діяльності. Унаслідок цього посилюється конкуренція між державами та регіонами за використання обмежених ресурсів. Водночас така ситуація створює передумови для виникнення міждержавних суперечностей і напруженості у сфері їх розподілу. Саме тому важливими постають дипломатичні інструменти, спрямовані на узгодження інтересів сторін і запобігання конфліктам. Відтак актуалізується необхідність розгляду механізмів міжнародної взаємодії, що забезпечують стабільне та збалансоване управління водними ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому дискурсі значна увага приділяється дослідженню водної дипломатії як важливого інструменту забезпечення водної безпеки, врегулювання транскордонних ресурсних конфліктів та розвитку міжнародної співпраці у сфері управління водними ресурсами. Зокрема, М. Кескінен, Е. Салмінін та Й. Хаапала досліджують концепцію шляхів водної дипломатії [1]. С. Різван та М. Ірфан акцентують увагу на ролі водної дипломатії як інструменту врегулювання транскордонних водних конфліктів в умовах дефіциту ресурсів [2]. А. Кжимовський розглядає водну дипломатію як стратегічний інструмент реалізації Цілей сталого розвитку та важливий елемент формування системи міжнародної безпеки [3]. І. Альварес Арка аналізує водну

дипломатію ЄС як засіб посилення «м'якої сили» ЄС у сфері глобального екологічного врядування та просування принципів багатосторонньої співпраці [4]. С. Сніжко, І. Дідовець та А. Бронстерт досліджують сучасні виклики водної безпеки України [5].

Мета статті полягає в аналізі водної безпеки та ролі дипломатичних механізмів у врегулюванні ресурсних конфліктів.

Виклад основного матеріалу. Водна безпека посідає важливе місце у структурі національної безпеки України, оскільки стан водних ресурсів безпосередньо впливає на соціально-економічну стабільність, екологічну рівновагу та якість життя населення. У цьому контексті особливо важливо враховувати стратегічні інструменти до державного управління водними ресурсами, що відображені у документі Водна стратегія України на період до 2050 року [6]. Вказаний стратегічний акт визначає базові орієнтири державної політики у сфері раціонального використання, охорони та відновлення водних ресурсів, спрямовані на забезпечення узгодженості між різними секторами водокористування. Згідно з положеннями цієї стратегії, формування ефективної системи управління водними ресурсами передбачає підвищення рівня водної безпеки держави та мінімізацію ризиків, пов'язаних із водогосподарською діяльністю, на основі принципів сталого та інтегрованого управління водними ресурсами.

Разом із тим сучасні умови функціонування водного сектору демонструють, що ефективність стратегічного планування значною мірою залежить від здатності держави інтегрувати внутрішні управлінські механізми із міжнародними інструментами співробітництва. Саме тому у сфері забезпечення водної безпеки дипломатичні механізми спрямовані на врегулювання конфліктів щодо розподілу та використання водних ресурсів. Такі механізми передбачають формування інституційних платформ для переговорів, узгодження інтересів різних суб'єктів водокористування й вироблення спільних рішень щодо управління транскордонними водними системами. У результаті водна дипломатія виступає важливим інструментом запобігання ескалації ресурсних суперечностей і водночас сприяє формуванню довгострокових моделей співпраці між державами.

Поряд із цим необхідно враховувати природно-географічні особливості водного забезпечення України. Зокрема, значна частина водних ресурсів держави формується за рахунок транскордонного притоку, що обумовлює залежність водної рівноваги від гідрологічних процесів у сусідніх країнах. Нерівномірність просторового розподілу водних ресурсів посилює ризики їх дефіциту в окремих регіонах, що, своєю чергою, ускладнює реалізацію ефективної водогосподарської політики. Водночас безпека водних ресурсів зазнає додаткового впливу кліматичних змін, які проявляються у зростанні частоти екстремальних гідрометеорологічних явищ, зокрема посух та паводків, що спричиняє відчутні економічні втрати та посилює навантаження на водогосподарську інфраструктуру [5]. Відтак забезпечення стабільності водних систем потребує комплексного механізму, який поєднує екологічні, економічні та політико-дипломатичні інструменти регулювання.

Водночас найбільш значущим викликом для водної безпеки України у сучасний період виступають воєнні дії, які створюють масштабні ризики для функціонування водогосподарської інфраструктури, стану водних екосистем та доступу населення до безпечної води. Руїнування гідротехнічних об'єктів, забруднення водних джерел та порушення режимів водопостачання формують

довгострокові загрози для екологічної та економічної стабільності. Унаслідок цього продовження війни матиме суттєві негативні наслідки для сталого розвитку України, а також для глобальних процесів забезпечення водної безпеки, оскільки воно ускладнює досягнення цілей у сфері забезпечення доступу до чистої води та санітарії, раціонального використання водних ресурсів і підтримання продовольчої безпеки [5]. З огляду на зазначене, поєднання внутрішніх механізмів державного регулювання з міжнародними дипломатичними інструментами врегулювання ресурсних конфліктів дозволить сформувати платформи для діалогу, координувати спільні дії щодо охорони транскордонних водних ресурсів та мінімізувати ризики виникнення нових конфліктів у сфері їх використання.

Зауважимо, що водна дипломатія відіграє визначальну роль у подоланні складних викликів управління транскордонними водними ресурсами в умовах обмеженості природних ресурсів. У сучасному світі, де скорочення запасів прісної води зумовлюється кліматичними змінами та постійним підвищенням рівня споживання, ризик виникнення конфліктів щодо спільного використання водних об'єктів помітно зростає. У зв'язку з цим розвиток дипломатичних механізмів повинен бути спрямований на зміцнення співпраці та мирне врегулювання суперечностей між державами. Відтак ефективність водної дипломатії значною мірою визначається формуванням дієвих правових інструментів, встановленням довіри між прибережними країнами та врахуванням політичних і економічних чинників, що можуть ускладнювати процеси співробітництва. Водночас успішність дипломатичних інструментів у сфері управління водними ресурсами залежить від готовності держав до відкритого та справедливого переговорного процесу, який ґрунтується на принципах справедливого розподілу ресурсів, екологічної сталості та взаємної вигоди. Згідно з міжнародною практикою, правові механізми, зокрема United Nations Watercourses Convention (Конвенція про право несудноплавних видів використання міжнародних водотоків), формують нормативну основу для співпраці, хоча їх результативність безпосередньо залежить від політичної волі держав та належного виконання взятих зобов'язань [2].

Як приклад ефективної взаємодії у сфері транскордонного водокористування виділимо такі регіональні ініціативи, як Indus Water Treaty (<https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/6439/Indus>) та Nile Basin Initiative (<https://nilebasin.org/content/south-sudan-host-historic-20th-regional-nile-day-celebration-marking-benefits-cooperation>), які демонструють, що навіть за наявності тривалих політичних протиріч співробітництво здатне забезпечити стабільне та мирне управління спільними водними ресурсами, за умови готовності сторін до конструктивного діалогу. У цьому контексті стає зрозумілим, що водна безпека поєднує екологічні, економічні та політико-правові складові. Тому управління водними ресурсами у транскордонних басейнах формує складну систему взаємозалежностей між державами, де питання розподілу води виходить за рамки виключно природоохоронної проблематики та перетворюється на важливий елемент міжнародної політики. У результаті дипломатичні механізми врегулювання ресурсних конфліктів сприяють формуванню довгострокових моделей колективного управління водними системами, що забезпечує стабільність регіональних відносин.

Слід підкреслити, що водна дипломатія виступає одним із важливих інструментів реалізації Цілей сталого розвитку, адже здатна функціонувати як ефективна платформа для міжнародної взаємодії у вирішенні сучасних та

майбутніх викликів, пов'язаних із водними ресурсами. Відтак водна дипломатія відіграє важливу роль у забезпеченні регіональної та глобальної безпеки, оскільки сприяє стабілізації міжнародних відносин та формуванню ефективних моделей управління водними ресурсами [3].

Концепція водної дипломатії охоплює комплекс взаємопов'язаних елементів, що формують інституційні та політико-управлінські засади врегулювання суперечностей у сфері використання водних ресурсів. Така концепція передбачає п'ять важливих вимірів: політичний, який проявляється у сфері геополітики та зовнішньої політики держав; превентивний, спрямований на попередження конфліктів та здійснення посередницьких функцій; інтеграційний, що пов'язаний із застосуванням принципів Integrated Water Resources Management (<https://www.unep.org/explore-topics/disasters-conflicts/where-we-work/sudan/what-integrated-water-resources-management>) та узгодженням діяльності різних інституційних рівнів; коопераційний, орієнтований на розвиток ефективного врядування та справедливого розподілу вигод; технічний, який передбачає обмін даними та використання гідрологічних моделей у процесі управління водними системами [1]. У цьому контексті управління водними ресурсами трансформується у складний міждержавний процес, де вирішення ресурсних суперечностей потребує поєднання дипломатичних практик із сучасними управлінськими механізмами.

Поряд із теоретичними підходами важливе значення має практична реалізація водної дипломатії у діяльності міжнародних інституцій. Зокрема, Office of the Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities здійснює системну діяльність у сфері водної дипломатії, розвитку транскордонного співробітництва та впровадження принципів належного водного врядування. Вода у цьому контексті розглядається як стратегічний природний ресурс та один із важливих чинників забезпечення національної і регіональної безпеки. Водночас дефіцит водних ресурсів, обмежений доступ до безпечної води та зростання рівня забруднення здатні негативно впливати на соціально-економічний розвиток держав і спричиняти політичну нестабільність [7].

З огляду на це стає очевидним, що водна безпека формується через інституційні механізми управління та міжнародної взаємодії. Хоча у сучасних умовах транскордонні водні басейни виступають простором потенційних суперечностей, саме дипломатичні механізми дозволяють трансформувати конфліктний потенціал водних ресурсів у можливість для поглиблення співробітництва, що сприяє стабілізації регіональних відносин і формуванню довгострокових моделей спільного управління водними системами.

Важливим практичним підтвердженням ефективності такого механізму є реалізація міжнародних проєктів, спрямованих на розвиток транскордонної співпраці у сфері управління водними ресурсами. У межах діяльності Office of the Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities особлива увага приділяється підтримці співробітництва у басейнах річок, що мають транскордонний характер. Зокрема, організація сприяє зміцненню довгострокової співпраці у басейні річки Дністер між Україною та Молдовою, підтримує розроблення Draft Kura River Basin Agreement між Грузією та Азербайджаном, сприяє взаємодії між Казахстаном і Киргизстаном у межах басейну річок Чу і Талас, а також бере участь у формуванні International Framework Agreement on the Sava River Basin [7]. Поряд з тим, міжнародна ініціатива The Water Peace and

Security Partnership (WPSP) формує інституційну платформу для координації зусиль різних суб'єктів у сфері попередження конфліктів, пов'язаних із водними ресурсами. У межах цієї співпраці представники секторів безпеки, розвитку, дипломатії, гуманітарної допомоги та урядів держав, що розвиваються, отримують можливість завчасно ідентифікувати потенційні осередки напруження, пов'язані з водокористуванням, а також аналізувати специфіку локальних умов, які можуть впливати на ескалацію конфліктних ситуацій. У зв'язку з цим використання аналітичних даних, дослідницьких матеріалів та програм зміцнення інституційної спроможності, дозволяють формувати обґрунтовані інструменти до врегулювання водних суперечностей [8].

Так, варто відзначити інноваційний інструмент прогнозування конфліктних ризиків – Global Early Warning tool, який функціонує у форматі інтерактивної карти з оновлюваними статистичними даними щодо потенційних зон напруження. В основу роботи цієї системи покладено аналіз значного масиву історичних даних, що дозволило визначити найбільш значущі чинники, здатні впливати на виникнення конфліктів на локальному та безпосередньо регіональному рівнях [9].

Водночас результати функціонування зазначеного інструменту демонструють досить високий рівень точності прогнозування конфліктних ситуацій. Зокрема, під час перевірки алгоритму на основі реальних подій було встановлено, що приблизно 86 відсотків конфліктів були передбачені системою заздалегідь. Однак водночас виявлено, що модель має тенденцію до певного завищення рівня ризиків, пов'язаних із можливим виникненням конфліктів. Подібна особливість пояснюється тим, що алгоритм зосереджений переважно на негативних чинниках розвитку конфліктів і меншою мірою враховує позитивні процеси, такі як переговори, миротворчі ініціативи чи локальні практики врегулювання суперечностей [9].

Вагомим міжнародно-правовим інструментом врегулювання суперечностей у сфері використання водних ресурсів виступає також Конвенція ООН про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (1992). Саме тому її положення розглядаються як важлива основа формування ефективних механізмів співпраці держав у сфері управління транскордонними водами. Участь держав у цьому міжнародному договорі сприяє виробленню узгоджених підходів до раціонального використання водних ресурсів, а також створює інституційні умови для попередження конфліктів, що можуть виникати у зв'язку з їх нерівномірним розподілом чи екологічною деградацією водних систем. Україна долучилася до зазначеної Конвенції у 1999 році, що було закріплено ухваленням Закону України «Про приєднання України до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер» від 01.07.1999 № 801-XIV [10].

У сучасних умовах посилення антропогенного навантаження на водні ресурси раціональне управління транскордонними водними об'єктами вимагає узгодження національних інтересів із принципами міжнародного співробітництва, що сприяє зниженню ризиків виникнення ресурсних конфліктів. У такому контексті ефективне функціонування дипломатичних механізмів взаємодії держав дозволяє формувати стабільні інституційні платформи для діалогу, обміну інформацією та спільного прийняття управлінських рішень у сфері водокористування. Згідно з міжнародною практикою, подальший розвиток правового регулювання водної безпеки був доповнений прийняттям Протоколу про воду та здоров'я до Конвенції про охорону та використання транскордонних

водотоків та міжнародних озер 1992 року, який в Україні ратифіковано Законом України «Про ратифікацію Протоколу про воду та здоров'я до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер 1992 року» від 09.07.2003 № 1066-IV [11]. Основним призначенням цього документа є забезпечення захисту здоров'я населення шляхом удосконалення систем управління водними ресурсами, охорони водних екосистем та формування комплексних механізмів до запобігання поширенню захворювань, пов'язаних із водним середовищем. Водночас реалізація положень Протоколу передбачає координацію дій на національному, транскордонному та міжнародному рівнях, що узгоджується з принципами сталого розвитку та екологічної безпеки.

У цьому аспекті дипломатичні механізми врегулювання водних конфліктів інтегрують екологічні та соціальні складові управління природними ресурсами. Відтак формування ефективної системи водної безпеки передбачає створення інституцій для постійного діалогу між державами, які спільно використовують водні басейни. Разом із тим реалізація міжнародно-правових інструментів у сфері водної дипломатії демонструє, що ефективність врегулювання ресурсних суперечностей значною мірою залежить від інтеграції правових норм із практичними механізмами управління водними системами. У цьому зв'язку розвиток спільних моніторингових програм, обмін гідрологічними даними та координація природоохоронних заходів між державами сприяє підвищенню рівня довіри між країнами та формує передумови для стабільного функціонування системи міжнародного співробітництва у сфері водної безпеки.

Одним з інституційних дипломатичних інструментів забезпечення виконання міжнародних зобов'язань у сфері транскордонного водокористування виступає також Implementation Committee у межах Water Convention. Цей орган було створено під час шостої сесії Наради Сторін Конвенції (Рим, 28-30 листопада 2012 року), де було ухвалено рішення VI/1 щодо підтримки імплементації та дотримання положень Конвенції (ECE/MP.WAT/37/Add.2) [12]. Відповідно до визначених процедур, основною метою цього механізму є сприяння належному застосуванню та реалізації положень Конвенції, а також запобігання випадкам їх порушення. При цьому функціонування Комітету ґрунтується на принципах відкритості, неконфронтаційності, прозорості та співробітництва, що відображає характерну для Конвенції модель колективного управління водними ресурсами. До складу органу входять дев'ять незалежних експертів, які виконують свої функції у персональній якості та керуються інтересами ефективної реалізації положень міжнародного договору [12].

Згідно з процедурними положеннями механізму імплементації, будь-яка держава-учасниця Конвенції має можливість звернутися до Комітету за консультаційною допомогою у разі виникнення труднощів із виконанням її положень або необхідності отримання рекомендацій щодо застосування норм міжнародного права у сфері управління водними ресурсами. Поряд із цим відповідні звернення можуть подаватися окремою державою та групою держав, які прагнуть узгодити свої дії щодо використання транскордонних вод. Крім того, Комітет уповноважений розглядати ситуації, коли одна зі сторін визнає неможливість повного виконання зобов'язань за Конвенцією або коли інші учасники вважають, що їх інтереси можуть бути порушені внаслідок таких труднощів [12]. Важливим напрямом розвитку сучасної водної дипломатії виступає досвід ЄС, що демонструє здатність поєднувати екологічні, соціально-економічні

та політичні аспекти управління водними ресурсами. Поступово стало очевидним, що ефективність такої політики значною мірою зумовлюється орієнтацією на комплексний зв'язок між водними ресурсами, економічним розвитком і охороною довкілля. Спираючись на власну внутрішню політику управління водними ресурсами, зокрема на принципи Water Framework Directive (WFD) [13], ЄС формує зовнішню стратегію, у межах якої вода розглядається як важливий елемент сталого соціально-економічного розвитку та екологічної стабільності [14].

У рамках цієї політики розвиток партнерських відносин із державами-партнерами з метою інтеграції проблем водної безпеки до економічної та торговельної співпраці є особливо важливим. З огляду на це, питання раціонального використання водних ресурсів поступово включаються до розділів торгівлі та сталого розвитку в угодах про економічне співробітництво.

Значущим напрямом також є інвестування у водну інфраструктуру та природоохоронні заходи, що сприяють підвищенню рівня екологічної безпеки. Водночас доцільним визнається поєднання розвитку водної інфраструктури із заходами щодо збереження природних водних екосистем [14]. Водночас реалізація водної дипломатії ЄС значною мірою спирається на використання технологічного та інноваційного потенціалу внутрішнього водного сектору. Передача сучасних технологій управління водними ресурсами, очищення та повторного використання води сприяє зниженню рівня водного стресу у країнах-партнерах і стимулює розвиток інфраструктури у регіонах, які зіштовхуються з дефіцитом води. Такі партнерства, що вже довели свою ефективність у Східній Європі та Центральній Азії, створюють умови для формування більш стійких моделей управління водними ресурсами та зменшення залежності держав від зовнішньої допомоги у середньостроковій перспективі [14].

У ширшому контексті розвиток водної дипломатії ЄС розглядається як інструмент посилення його впливу у системі глобального екологічного врядування. Безперечно, через реалізацію відповідних ініціатив ЄС прагне зміцнювати різностороннє співробітництво, підтримувати принципи міжнародного права та сприяти активній участі громадянського суспільства у процесах прийняття рішень щодо управління природними ресурсами. У результаті наведена політика формує приклад нормативного та трансформаційного лідерства, спрямованого на становлення більш справедливого й екологічно збалансованого міжнародного порядку [4]. Отже, поєднання інституційних механізмів імплементації міжнародних угод, консультаційних процедур та стратегій регіональної співпраці формує складну систему дипломатичного врегулювання ресурсних конфліктів. Її ефективність ґрунтується на інтеграції правових інструментів, наукових знань та міжнародного діалогу, що забезпечує формування стабільних механізмів управління транскордонними водними ресурсами та зміцнення водної безпеки у глобальному вимірі.

Висновки. Таким чином, результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що водна безпека формується як комплексна система, у межах якої поєднуються екологічні, економічні та політико-правові складові управління водними ресурсами. Передусім визначено, що ефективність державної політики у цій сфері значною мірою залежить від узгодження національних механізмів управління з міжнародними інструментами співробітництва. Водночас доведено, що дипломатичні механізми відіграють важливу роль у врегулюванні суперечностей, пов'язаних із використанням транскордонних водних ресурсів, та

створюють інституційні умови для розвитку конструктивного міждержавного діалогу. Крім того, міжнародно-правові угоди, діяльність міжнародних організацій і реалізація спільних програм сприяють формуванню стабільних моделей співпраці у сфері водокористування. Відтак інтеграція правових норм, інституційних механізмів та дипломатичних інструментів забезпечує підвищення ефективності управління водними системами і водночас створює передумови для зміцнення регіональної та глобальної водної безпеки.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Keskinen M., Salminen E., Haapala J. Water diplomacy paths – an approach to recognise water diplomacy actions in shared waters. *Journal of Hydrology*. 2021. № 602. Art. 126737. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jhydrol.2021.126737>.
2. Rizwan S., Irfan M. *Water Diplomacy: Addressing Transboundary Water Conflicts in a Resource-Scarce World*. 2024. URL: <https://www.researchgate.net/profile/Majeed-Irfan/publication/Water-Diplomacy-Addressing-Transboundary-Water-Conflicts-in-a-Resource-Scarce-World.pdf> (дата звернення: 16.04.2026).
3. Krzymowski A. Water diplomacy and its strategic significance for sustainable development goals and global security architecture. *Sustainability*. 2021. Vol. 13, № 24. Art. 13898. DOI: <https://doi.org/10.3390/su132413898>.
4. Álvarez Arcá I. EU water diplomacy: A tool to strengthen the EU's soft power on environmental governance. *Global Policy*. 2024. Vol. 15. P. 7–14. DOI: <https://doi.org/10.1111/1758-5899.13443>.
5. Snizhko S., Didovets I., Bronstert A. Ukraine's water security under pressure: Climate change and wartime. *Water Security*. 2024. Vol. 23. Art. 100182. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.wasec.2024.100182>.
6. Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 груд. 2022 р. № 1134-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 16.04.2026).
7. Water management. Office of the Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities. URL: <https://ocee.osce.org/ocee/446359> (дата звернення: 16.04.2026).
8. Turning water crises into opportunities for peacebuilding. URL: <https://waterpeacesecurity.org/> (дата звернення: 16.04.2026).
9. Global Tool: Methodology. URL: <https://waterpeacesecurity.org/info/methodology> (дата звернення: 16.04.2026).
10. Про приєднання України до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер : Закон України від 01 лип. 1999 р. № 801-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/801-14#Text> (дата звернення: 16.04.2026).
11. Про ратифікацію Протоколу про воду та здоров'я до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер 1992 року : Закон України від 09 лип. 2003 р. № 1066-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1066-15#Text> (дата звернення: 16.04.2026).

12. Implementation Committee. United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). URL: <https://unece.org/on-bodies/implementation-committee> (дата звернення: 16.04.2026).
13. Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj> (дата звернення: 16.04.2026).
14. The EU's Water Diplomacy – Rebalancing Securitization Trends to Deliver on SDG 6. URL: <https://cris.unu.edu/eu%E2%80%99s-water-diplomacy-rebalancing-securitization-trends-deliver-sdg-6> (дата звернення: 16.04.2026).

REFERENCES

1. Keskinen, M., Salminen, E., & Haapala, J. (2021). Water diplomacy paths: An approach to recognise water diplomacy actions in shared waters. *Journal of Hydrology*, 602, 126737. <https://doi.org/10.1016/j.jhydrol.2021.126737> [In English].
2. Rizwan, S., & Irfan, M. (2024). *Water diplomacy: Addressing transboundary water conflicts in a resource-scarce world*. Retrieved April 16, 2026, from <https://www.researchgate.net/profile/Majeed-Irfan/publication/Water-Diplomacy-Addressing-Transboundary-Water-Conflicts-in-a-Resource-Scarce-World.pdf> [In English].
3. Krzymowski, A. (2021). Water diplomacy and its strategic significance for sustainable development goals and global security architecture. *Sustainability*, 13(24), 13898. <https://doi.org/10.3390/su132413898> [In English].
4. Álvarez Arcá, I. (2024). EU water diplomacy: A tool to strengthen the EU's soft power on environmental governance. *Global Policy*, 15, 7–14. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.13443> [In English].
5. Snizhko, S., Didovets, I., & Bronstert, A. (2024). Ukraine's water security under pressure: Climate change and wartime. *Water Security*, 23, 100182. <https://doi.org/10.1016/j.wasec.2024.100182> [In English].
6. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022). *Water Strategy of Ukraine until 2050* (Order № 1134-r of December 9, 2022). Retrieved April 16, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2022-%D1%80#Text> [In Ukrainian].
7. Office of the Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities. (n.d.). *Water management*. Retrieved April 16, 2026, from <https://ocee.osce.org/ocee/446359> [In English].
8. Water, Peace and Security Partnership. (n.d.). *Turning water crises into opportunities for peacebuilding*. Retrieved April 16, 2026, from <https://waterpeacesecurity.org/> [In English].
9. Water, Peace and Security Partnership. (n.d.). *Global tool: Methodology*. Retrieved April 16, 2026, from <https://waterpeacesecurity.org/info/methodology> [In English].
10. Verkhovna Rada of Ukraine. (1999). *On accession of Ukraine to the Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes* (Law № 801-XIV of July 1, 1999). Retrieved April 16, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/801-14#Text> [In Ukrainian].

11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2003). *On ratification of the Protocol on Water and Health to the 1992 Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes* (Law № 1066-IV of July 9, 2003). Retrieved April 16, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1066-15#Text> [In Ukrainian].
12. United Nations Economic Commission for Europe. (n.d.). *Implementation Committee*. Retrieved April 16, 2026, from <https://unece.org/on-bodies/implementation-committee> [In English].
13. European Parliament & Council of the European Union. (2000). *Directive 2000/60/EC establishing a framework for Community action in the field of water policy*. Retrieved April 16, 2026, from <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj> [In English].
14. United Nations University Institute on Comparative Regional Integration Studies. (n.d.). *The EU's water diplomacy: Rebalancing securitization trends to deliver on SDG 6*. Retrieved April 16, 2026, from <https://cris.unu.edu/eu%E2%80%99s-water-diplomacy-rebalancing-securitization-trends-deliver-sdg-6> [In English].

Received (надійшла до редакції): 11.04.2026

Accepted (прийнята до друку): 09.05.2026

Published (опублікована): 12.06.2026